

tokkal együtt, az csak természetes. Festl Lehel altábornagy azonban *sulyosan megbetegedett*. Operációs beavatkozás elkerülhetlenné vált. Mivel az időben Przemysl ostroma rendkívül hevessé vált és mert egyéb körülmények is kívánatosá tették, az orvosok megkérdezték Festl altábornagytól, *hajlandó-e repülőgépre ülni* és egyik pilótával együtt, annak vezetésével kirepülni s a föltétlenül életveszélyes utat megtenni. Igen,

akár rögtön indulhatunk, — mondotta a tábornok. És a *sulyos beteg Festl Lehel tényleg egyik biplánra ült s egyik kiváló aviatikus tisztünk sértetlenül kiszállt vele Przemyslből*. Európai nevű professzorok segítségével aztán csakhamar meggyógyult Festl Lehel altábornagy.

A szegedi kerületi parancsnokság vezetését devecseri *Schultheisz* Emil altábornagy vette át.

A német blokádnak fokéletesen sikerült.

Magyar egyetemi tanár szökése a szigetországból. — Anglia október végéig van ellátva élelemmel.

A *Délmagyarország* tudósítójának alkalma volt egyik magyar egyetemi magántanárral beszélni, aki *a múlt napokban tért haza Angliából*, Hollandián keresztül. Rendkívül érdekes és új dolgokat mondott el az angliai viszonyokról, a következőkben:

— A múlt évi vizsgák után Londonba utaztam. A világháború kitörése a perfidia hazájában talált. Nem jöhöttem haza. Tíz hónap múltán aztán csellel hazaszöktem s egy holland hajón, mint hollandiai állampolgár, visszatértem. Tanuja voltam az angliai eseményeknek. A fontosabb dolgok, melyek hűen jellemzik a háborút élő Angliát, így összegezhetők:

— *Anglia blokádját tökéletesen sikerült.* A német tengeralattjárók mindenütt ott vannak. Ha észak felé kanyarodik egy hajó, ha nyugat felől érkezik, vagy délen, aligha menekülhet. És az aknáknak is mindenütt kíséretnek. Londonban mindenki tudja, hogy *aránytalanul több hajó pusztult el, mint ahogy a németek jelentették*. Maguk a németek se tudják, milyen sok hajó jutott a tenger fenekére. Eltekintve attól, hogy minden tengeralattjáró cselekedete nem juthat a sajtó útján nyilvánosságra, az aknákon felrobbantott hajókról a német admirálisok se vezethet pontos statisztikát. Az angolok pedig nem bolondultak meg, hogy ők számoljanak be a katasztrófákkal. Még a hadihajóvesztéseket is létagadják sokszor.

— Az angol hajógyarak csakis hadiszolgálatot végeznek, az tény. *S a dokkok tele vannak készülő hadihajókkal, meg sérült s harcceptelen cirkálókkal*. Hihetetlenül sok a harcceptelenné vált hajó! köztük *dreadnoughtok is*. Ezt minden angol tudja — ott-hon. De gondoljuk van rá, hogy az amerikaiak és európaiak ne tudják. Hanem a görög nemzet minden fia azzal vigasztalódik, amit *Churchill* a parlamentben május elején ki is jelentett, tudniillik, hogy: *Angliának a háború végén nagyobb és ütközőképesebb flottája lesz, mint amilyen a háború kezdetén volt*. Nem szabad áltatnunk magunkat: az angol fenyegetés részben igaz, bár nem teljesen, a hajógyarakban lázasan dolgoznak. éjjel-nappal s a kormány a háború miatt nem tartozik felelősséggel senkinek, annyi hajót csináltat, amennyit építeni csak lehet. Viszont olyan tengeralattjárókat nem építhet, mert nem tud, mint egyszerű, német szövetségeseink. Már pedig ez a fő.

— Anglia az utóbbi hónapokban sem emberrel, sem municióval nem igen segíti a franciát. *Angliában tudják, hogy szárazföldön már eldőlt a háború, még pedig az entente bérére*. Az angolok tehát nézetet változtattak s a következőképen okoskodnak: Franciaország akkor se nyer, ha mi — angolok — nagy csapatokat, állandóan szállítunk a csatornán át. Rendben van: tehát a cél most már az, hogy *Anglia és gyarmatai ne kerüljenek veszedelembe*. Erre való a flotta, elsősorban a gyarmatok miatt. Tehát a flottát kell hártalanul erősíteni s a szárazföldi hadsereg nem a legfontosabb. Így történik, ez okoskodás miatt, hogy *Angliában ma sincs ko-*

molyan szó az általános védkötelezettségről, minden jel szerint ezután se hozzák be.

— Anglia azonban most már bizonyos mértékben mégis ideges. Kezd kellemetlenné válni a sok kis „tengeri ördög”. A szerencséje az volt a szigetországnak, hogy *különösen az amerikai hajók futottak be angol kikötőkbe*. A *Lusitania* tragikus esete óta azonban az amerikai hajók száma megcsappant; úgy látszik, másfelé hajóznak. Az *élelmiszerpedig rohamosan fogy*. A *drágaság elviselhetetlen*. Londonban május közepén egy tojás ára egy korona volt, egy fej saláta pedig egy korona 20 fillér, a mi pénzünk értékében. De minden ilyen borzasztó drága. *Ezért vannak zavargások, ez magyarázza meg azt a lérhatalatlan németgyűlöletet, ezért romboltak, zúztak a Lusitania elsüljedése után*. A nyomorgó nép ezt a módot választotta dühének kitörésére és csillapítására. Hogy később mit művel a nép, azt ma elgondolni hűen alig lehet.

— *Angliában tudják, hogy a fölhalmozott élelmiszerkészletek a nyári termények beszámításával október végéig elégségesek*. Tovább nem! És október végéig Németországban egész új tengeralattjáró flottát gyártanak még! Ezt minden angol sejtí. S Angliában ma abban bíznak, hogy *novemberig béke lesz s ők így simán megusszák a nagy európai vihart*. Megvallva az igazat: én is azt hiszem, hogy a háborúnak még ez ősz közepén vége lesz. De ha nem? Mit fog akkor csinálni Anglia, a gögös, a kegyetlen és becsutelen! Akkor hasonlatos lesz e szigetország a patkányokkal telített hajóhoz, melyen az éhes patkányok már a hajó faalkatát is lerágták és súlyednek, merülnek a hullámsírba.

Sz. J.

BETILTOTTÁK A GUERRA SOCIALET.

Berlin, június 11. Hervé lapját, a Guerra Sociale-t a francia kormány elkoboztatta és végleg betiltotta. A betiltás oka, hogy Hervé követelte, hogy írják meg az igazságot és világosítsák fel a francia közönséget a helyzetről. A lap június negyedikén megjelent utolsó számát a mozikban, kávéházakban, az előfizetők lakásaiban foglalták le. A lefoglalás és betiltás oka, állítólag az utolsó szám vezércikke, melyben Hervé többek között ezt írta: „A helyzet végtelenül komoly, az arconalak előtt és mögött ezer és ezer hullá hever eltemetetlenül, a lég a büztől kiállhatatlan, a hősséggel kapcsolatban feltétlenül fellépnek a járványos betegségek, amelyek a már ugyanis erősen megfogyatkozott és elgyöngült hadseregünket végleg tönkre fogják tenni.”

Főzzünk gázzal,

mely sokkal olcsóbb és gyorsabb, mint a fa vagy szénrel való főzés, ha egy szabadal- **gáztűz** **Fogyó Soma** világítási váltalmazott **gáztűz** lalatánál Kölcsey-u. 4. beszerez.

Bryan.

Az a férfiú, akinek a karrierje — hosszabb időre legalább — hirtelen véget ért, nemzete nagy része számára sok éven át a reménység, maga egy élő program volt, de mégis csak inkább a beszéd, mint a tett embere. Az a rendkívüli népszerűség, amelyet az „ezüstnyelvű” szónok egy évtizednél tovább élvezett Nebraskában, egykori fáradhatatlan propagandája a bimetallizmus érdekében, azután a Roosevelt-féle imperializmus elleni agitációja a demokratapártot összekovácsolta ugyan, de győzelemre nem juttatta. Az elnöki állásért való küzdelmében kétszer szenvedett vereséget *Mac Kinley*vel szemben 1896-ban és 1900-ban. Pártja csak akkor vitta ki a győzelmet, amikor pártjának egyik ujonca, *New-Jersey* kormányzója: *Wilson* Woodra javára lemondott az elnökségre való kandidálásáról. Azzal mindenki tisztában volt, hogy Wilson valami nagygyal fogja leróni háláját Bryannal szemben. Akkoriban úgy hirdett, hogy *Londonba* fogja küldeni nagykövetnek. Nem csekély volt tehát a meglepetés, amikor még nagyobb állásra hívta meg és az állami departement élére állította, ami a legelső amerikai miniszteri állás. Ez volt Wilson hálája azzal az emberrel szemben, akinek voltaképpen elnöki állását köszönhette. Azt mondták, hogy az elnök titkos terve az, hogy ő önmaga legyen a saját államtitkára. Ma még nem állapítható meg világosan, mennyiben felel ez meg a valóságnak. *Bryan* mindig kimondott pacifista és antiimperialista módjára lépett fel. Legnagyobb érdemének azokat a különböző békebíróági döntéseket tartotta, amelyek különböző államokkal egyes amerikai kérdéseket rendeztek.

A két vezető férfiú képességeit először a *mexikói probléma* tette próbára. Ennek eredményeképpen a demokratapárt alaposan és gyorsan rontott azon a presztizsén, amelyet belpolitikai sikereivel ért el. Vajjon a mexikói kérdéssel szemben tanusított ideodaingadozásban az elnök akaratának volt-e nagyobb befolyása, vagy Bryané, nehezen állapítható meg.

Mexikói kalandját kezdték megbocsátani, amikor a világháború minden más érdekét háttérbe szorított és Bryan az *Unió* politikáját *London diktatuma* és a *newyorki angol-amerikai sajtó* szája-ize szerint kezdte vezetni. Megint felvetődik a kérdés, vajjon a történelemért *Bryanra* vagy inkább az elnökre hárul-e a felelősség? Kettőjük közti komoly nézeteltérésekről csak a szakítás óta hallhatni. Bryan egy angol tiszt apósa és *Greyhez* hasonlóan más nyelvet az angolon kívül nem ért, mást, mint angol ujságot nem olvas s így nem igen lehetett tisztában azokkal a kérdésekkel: Mi Németország? Mit akar Németország? ép úgy, mint maga Wilson sem. Ezt különben a nyílt levelek egy egész soroztában bizonyította be az aacheni amerikai konzul: *Thompson* Róbert, aki inkább lemondott állásáról, semhogy semleges állásfoglalásáról letegyen.

Tehát nem a német ügy iránti rokonszenv birta rá Bryant arra, hogy szembe szálljon a Wilson-féle erősebb hangnemmel, hanem tisztára az ő becsületeseen pacifista meggyőződésének a következménye. Az ő magatartása az *Unió* érdekeiről való felfogásából és belpolitikai programjából fakad. Wilsonnál mindenesetre következetesebb és jellemesebb.

Hogyan fog hangzani az a jegyzék, a melyhez Bryan megtagadta a maga hozzájárulását, már csak napok, esetleg órák kérdése.